

Problematika sluchových vad u dospělých a seniorů

Presbyakuzie (presbyakusis)

- ◆ po 30. roku věku se začíná zhoršovat funkce sluchu
- ◆ mezi 55. - 60. rokem se začíná projevovat zhoršení funkce sluchového ústrojí i na frekvencích řeči → sensorineurální nedoslýchavost (většinou symetrická)
- ◆ stárnutí vnitřního ucha a sluchové dráhy
- ◆ odumírání sensorických buněk Cortiho orgánu
- ◆ toxické vlivy, hluk, stresové faktory, cévní postižení
- ◆ klinicky definováno jako sensorineurální porucha v oblasti vyšších tónů , provázena mnohdy tinnitem
- ◆ percepce řeči narušují především hluky/šumy v blízkém okolí
- ◆ fyziologická stařecká nedoslýchavost – civilizační choroba (stále vyšší % obyvatelstva)

Následky sluchových ztrát

1. v komunikaci mluvenou řečí

- mluvená řeč je vnímána jako zkomolená, těžko srozumitelná, omezená možnost telefonické komunikace,...

2. v orientaci jedince se sluchovým postižením v (akustickém) prostředí

- snížená schopnost vnímat např. zvuky ledničky, domovního zvonku, křiku dětí, zvonění telefonu, atd.

Nejčastější projevy:

- ◆ slyšení jen hlasité řeči
- ◆ řeč je vnímána nezřetelně a nejednoznačně
- ◆ problémy se slyšením v hlučném prostředí
- ◆ problémy s porozuměním promluvy v nářečí
- ◆ špatné porozumění řeči dětí a rychlému hovoru

- ◆ neschopnost vést rozhovor ve ztížených akustických podmínkách, tzn. na poště, v bance, atd. (přes sklo, na přepážce,...)
- ◆ televize, rádio, atd. musí být nastavené na vyšší hlasitost než je běžně žádoucí

Sluchové vady získané v dospělosti

◆ **hlavní problém:**

- přiznání sluchové vady samotným klientem
- odmítání faktu, že člověk slyší (pocit méněcennosti)

◆ **etiologie:**

- infekce,
- ototoxické léky,
- aterosklerotické změny,
- úraz,
- heredodegenerativní sluchové vady, které se zhoršují
- Meniérova choroba,
- imunologické poruchy,
- roztroušená skleróza, atd.

◆ náhlá x postupná ztráta sluchu

Nejčastější potíže:

- ◆ komunikační bariéra
- ◆ strádání v oblasti vnímání podprahových podnětů (deprese, omezení sociálních kontaktů)
- ◆ obavy ze ztráty zaměstnání, příp. ztráta zaměstnání

(změna pracovního zařazení a sociálního postavení)

◆ obranné mechanismy:

- odmítání vady
- podezřívání až nepřátelství k okolí

- ◆ znalosti a dovednosti v oblasti užívání mluvené i psané řeči nejsou zárukou pro zachování dosavadní kvality života (společenský život,...)
- ◆ malá informovanost:
 - o problematice sluchového postižení
 - o možnostech kompenzace sluchové vady
 - o organizacích sluchově postižených, atd.

neslyšící od narození x ohluchlí v dospělosti a ve stáří

◆ **neslyšící od narození**

- akceptace své vady

- snaha využít všechny sociální výhody

- osvojený funkční komunikační systém
- „homogenní“ skupina

◆ **ohluchlí v dospělosti a ve stáří**

- sluchová vada = vážný zdravotní problém
- potíže s využitím kompenzačních pomůcek
- náročné osvojení nového způsobu komunikace
- nehomogenní skupina

Následná péče po ohluchnutí

- ◆ u některých případů dochází ke spontánní úpravě, příp. k výraznému zlepšení
- ◆ u ostatních:
 - korekce sluchadly nebo
 - operace KI nebo
 - implantace do kmene mozkového
- ◆ často:
psychická traumata → psychoterapie

Problematika generace seniorů

Kvalita života stárnoucích osob (změna z důvodu příchodu nových stresových situací)

- zhoršení ekonomické situace (odchod do důchodu)
- ztráta kontaktu s rodinou, děti mimo domov, sourozenci po smrti
- ztráta partnera (pocit „prázdného hnízda“)
- kromě SP jiné zdravotní problémy
- omezení či ztráta možnosti rekreačních dovolených (zdravotní potíže + ekonomická situace)
- emocionální stres (přátelé po smrti nebo ztráta kontaktu s přáteli z důvodu přestěhování se)

Sociální izolace

- ◆ jeden z nejzávažnějších problémů
- ◆ neschopnost navázat nové vztahy v novém prostředí
- ◆ ve rodinném prostředí – generační konflikty
- ◆ nepochopení sluchové vady ze strany rodiny

Presbyakuzie a senioři v domovech důchodců

- ◆ specifická situace
- ◆ změna prostředí
- ◆ sluchová vada brání v navázání kontaktů se spolubydlícími
- ◆ osvojení si práce se sluchadlem probíhá jen velmi těžko a člověk je závislý na okolí
- ◆ komunikace s personálem ☹
→ pocit ukřivdnosti

Doporučená literatura

DOLEŽALOVÁ, L. Sluchové postižení v období dospělosti a stáří. In PANČOCHA, K. PROCHÁZKOVÁ, L., SAYOUD SOLÁROVÁ, K. et al. *Edukativní, intervenční a terapeutické přístupy k dospělým osobám a seniorům se zdravotním postižením*. Brno: MU, 2013. ISBN 978-80-210-6306-8.

DOLEŽALOVÁ, L. *Terciární vzdělávání studentů se sluchovým postižením v České republice*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012a. ISBN. ISBN 978-80-210-5993-1.

ELIÁŠOVÁ, T. Sluchové postižení u osob ve vyšším věku. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. 2012. Diplomová práce, 73 s.

TARCSIOVÁ, D. a kol. *Sluchové postihnutie vo vyššom veku*. Nitra: Effeta, 2005. ISBN 80-969113-8-4.

www.mpsv.cz